

A karteltörvény életbelépésével kapcsolatos rendeletek. A gazdasági versenyt szabályozó megállapodásokról (kartelekről) szóló 1931: XX. t.-c. végrehajtása céljából a minisztérium *három rendeletet* adott ki.

Az első, 5380/1931. M. E. sz. rendelet a *karteltörvényt 1931. október hó 15. napjával életbelépteti.*

A második, 5381/1931. M. E. sz. rendelet a karteltörvényben megszabott *bemutatás, bejelentés és nyilvántartás* szabályait állapítja meg. Ez a rendelet részletes körülírással közérthetővé teszi, hogy milyen megállapodások és határozatok azok, amelyeket a kereskedelmi miniszterhez be kell mutatni. A bemutatási kötelezettség tekintetében nem a jogviszonynak a gazdasági vagy jogi forgalomban egyébként használt megjelölése vagy külső megjelenési formája, hanem a *jogviszony valóságos tartalma* irányadó. Ehhez képest be kell mutatni (2. §.) „különösen” (a felsorolás tehát exemplifikatív) minden oly megállapodást, határozatot vagy intézkedést, amely a termelésnek, illetőleg az üzem nagyságának meghatározása, a termelésnek, beszerzésnek vagy értékesítésnek terület („rayon”!) szerint vagy más kulcs szerint meghatározott elosztása, továbbá az eladás, a vásárlás, a beszerzés, a szállítás, a vételár megállapítása (árkartel!), követelése, hitelezése, fizetése vagy behajtása, általában üzleti feltételek megállapítása (kondíció-kartel!) vagy alkalmazása tekintetében létesít árura vonatkozó kötelezettséget. A törvény maga is 1. §-ában csak árura vonatkozó kartelt von szabályozása körébe; nem árut, hanem pénzt vagy „szolgáltatást” (1923: V. t.-c. 30. §.) tárgyazó kartel tehát nem esik a T. alá. Ennek megfelelően a R. is kiveszi a bemutatás kötelezettsége alól a pénz- és hitelintézeteket és a biztosító vállalatokat. A bemutatási kötelezettség „nemzetközi” kartelekre is kiterjed, ha a részesek egyikének Magyarországon telepe vagy lakóhelye van. (3. §.) A bemutatási kötelezettség pontos meghatározása azért fontos, mert a törvény értelmében a megszabott időben be nem mutatott kartelmegállapodás eredetileg *érvénytelen* (T. 2. §. 3. bek.) és a bemutatás elmulasztása *bírság alá esik*. (T. 14. §. 1. p.) A bemutatás határideje az október 15. előtt keletkezett megállapodásokra a törvény életbeléptetésétől számított 45 nap (R. 6. §.). A bemutatási kötelezettség mindazokat terheli, akik a megállapodást kötötték, vagy a határozat hozatalában résztvettek. (R. 5. §.) A megállapodásról vagy a határozatról felvett *eredeti okiratot egész terjedelmében be kell mutatni*, kivéve, ha a belföldi karteltagok nem rendelkezhetnek a kartelmegállapodást tartalmazó eredeti okirattal, amely esetben a másolat bemutatása is elég (R. 7. §., 8. §. 2. bek.). A rendelet szabályozza a *kartelképviselő bejelentését* is (R. 13.—22. §§.), aki jogosítva van a karteltagokat a kartellel kapcsolatos kérdésekben bíróság és más hatóság előtt képviselni, őket kötelező nyilatkozatokat tenni, a részükre szóló határozatokat és egyéb hatósági közléseket átvenni. A képviselő bejelentése érdekében áll a karteltagoknak, mert ha a bejelentést elmulasztánák, a kartelbíróság ideiglenes képviselőt jelöl ki, aki a felek által meghatalmazott képviselő jogkörében jár el. Végül szabályozza.

a rendelet a *nyilvántartást* is (R. 23.—28. §§.), amelyet a kereskedelmi miniszter a kartel résztvevőiről, tárgyaról és képviselőjéről vezet. *A nyilvántartott adatokról közlést lehet tenni azok részére, akik kimutatják, hogy az adatok megismerése jogos érdekük.* Emellett azonban gondoskodik a rendelet arról is, hogy *a nyilvántartás a jogosult üzleti titoktartást ne veszélyeztesse.* A bemutatott okiratokat bizalmasan kell kezelni s különös gondot kell fordítani *az üzleti és gyártási titok* megőrzésére (R. 27., 28. §§.). A jövőnek kell megmutatnia, vajjon ezek a rendelkezések elegendők-e arra, hogy egyfelől a vállalatok meg legyenek védve a versenytársak indiszkréciójától, másfelől pedig a jogos informálódást bürokratikus akadékoskodások ne nehezítsék. E részben bizonyos fokig szkeptikusak vagyunk.

A harmadik 5382/1931. M. E. sz. rendelet *a kartellbizottság szervezetéről és működéséről* rendelkezik. A bizottság egy elnökből, egy helyettes elnökből és kilenc tagból áll s a bizottságban biztosítva van a képviselete a gyáriparnak, a kisiparnak, a kereskedelemnek, a mezőgazdaságnak, az általános fogyasztói érdekek és a munkások érdekének. A kartellbizottság kartelügyekben bármely hatóság megkeresésére vagy saját kezdeményezésére véleményeket ad. Véleményeltérés esetében szavazásnak van helye. Szavazategyenlőség esetében az elnök szavazata dönt. A bizottság ülései nem nyilvánosak s azok menetéről másnak, mint a miniszternek és a megkereső hatóságnak közlést adni nem szabad.

M.

Egyes bírói végrehajtási cselekmények elhalasztásáról szól az 5610/1931. M. E. számú kormányrendelet III. fejezete és ehhez kapcsolódnak a IV. fejezetnek a végrehajtási eljárás egyes szabályait módosító intézkedései.

A rendelet 16—18. §§-ai lényegében moratorialis jelentőségűek, amelyek a társadalom csupán egyetlen osztályának, a *mezőgazdáknak* igyekeznek segítségére sietni. A bíróságnak módjában áll halasztást engedélyezni oly mezőgazdáknak, akik a teherrendezési eljárást a Földteherrendező Országos Bizottságnál sikertelenül kérték, továbbá olyan földbirtokon gazdálkodnak, amelynek tiszta kat. jövedelme 1000 koronát meg nem halad, végül akiknek főjövedelmi forrásuk ilyen földbirtok: ezek az adósok fagy, szárazság vagy más természeti csapás okozta rossz termés, állatainak elhullása vagy gazdaságukat önhibájukon kívül ért *más egyéb* (?) súlyos károsodás miatt hiteltérdemlően kell, hogy kimutassák, mikép kötelezettségüknek egyelőre nem tudnak eleget tenni, amikor is a bíróság a jövő gazdasági év végéig vagyis legkésőbb 1932. október hó 31-ig haladékot engedhet, akár minden részletfizetés teljesítésének kikötése nélkül; akár pedig úgy, hogy a hátralékos kamat és a tőke egy részének fizetésétől teszi függővé a haladék megadását. A kérelem igazolására be kell mutatni megfelelő községi vagy pénzügyhatósági bizonyítványt és